

TWEESPRAAK

In de rubriek *Tweespraak* leggen we een discussievraag voor aan twee mensen die er een verschillende visie op nahouden.

Sensitivityreaders, attentheid of sluipende censuur?

Volgens Ingrid TIGGELOVEND van Studio Sesam wordt taal rijker door aandacht voor sociale gevoeligheden. Wordt dat eerst als extreem ervaren, dan geldt het na enkele jaren als niet meer dan normaal.

Ingrid Tiggelevend
Auteur van 'Diversiteitscommunicatie' en diversiteitsredacteur

Wie in Vlaanderen komt werken, heet 'expat'. Wie hierheen vlucht of migreert, is jarenlang 'vluchteling' of 'allochtoon'. Door het gebruik van mannelijke beroepsnamen denken meisjes dat loodgieter of astronaut worden niets voor hen is. Waarom worden 60-plussers 'bejaarden' of 'oudjes' genoemd, terwijl de pensioenleeftijd op minstens 65 jaar ligt? Leeftijdscriminatie of *ageism* is naast racisme en seksisme het meest genormaliseerde vooroordeel.

Verscheidene generaties groeien intussen op in een (online) hyperdiverse wereld waarin hun leeftijdsgenoten en influencers diverse wortels hebben. Bewegingen als #metoo, Pride, Black Lives Matter of de dekolonisering ijveren voor meer gelijkheid en gerechtigheid. Het besef groeit dat ook taal personen of groepen kan uitsluiten of kleineren. Dat is niet enkel een zaak van radicale activisten. In het Burgerlijk Wetboek wordt weldra het woord 'goede huisvader' vervangen door het meer neutrale 'voorzichtig en redelijk persoon'. Studentenverenigingen schrappen omstreken cantusliederen uit hun codex. De bibliotheek van Gent verwijdert racistische werken uit de rekken.

Waarom zou je als journalist of redacteur nog woorden gebruiken die een groep lezers onrecht

aandoet? Nu, wie schrijft, is zich niet altijd bewust van de eigen kijk op de wereld of kent de leefwereld van een deel van de lezers niet. Zo sluipen (on)bewuste (voor)oordelen en veronderstellingen in teksten binnen. Het hyperdiverse lezerspubliek is echter niet langer passief en zal niet nalaten online te reageren.

Taal wordt net rijker door veelzijdigheid en sociale gevoeligheid mee op te nemen. Een kleine nuance kan een wereld van verschil maken. Wanneer mannelijk taalgebruik vanzelfsprekend is, sluit je iedereen uit, behalve mannen. Schrijf daarom „mensen hebben recht op hun eigen mening” in plaats van „iedereen heeft recht op zijn eigen mening”. Schrap woorden als 'il-

legaal', 'allochtoon' of 'invalide'. Mensen zijn meer dan de armoede of de handicap waarmee ze leven. Daarom schrijven we 'mensen in armoede' en 'mensen met een handicap'. We zoeken naar een nieuw inclusief taalregister, afgestemd op de samenleving. Dat doen sensitivitylezers door te wijzen op vooroordelen, culturele onnauwkeurigheden, representatieproblemen, stereotypen of problematische taal. Zo sleutelen ze mee aan taal en tekst waarbij elk zich vertegenwoordigd en gehoord voelt.

Elke verandering vergt tijd en gewenning. Wat eerst als extreem ervaren wordt, zoals het verplicht dragen van een gordel of een rookverbod, is na enkele jaren „niet meer dan normaal”.

© Reinhart Croon

De ander daadwerkelijk proberen te begrijpen, dat is volgens Guido VANHEESWIJCK enkel maar toe te juichen. Toch ontwaart hij in het gepolariseerde debat over sensitivityreaders enkele uitwassen.

Guido Vanheeswijck
Filosoof aan de Universiteit Antwerpen en de KU Leuven

Achter het inzetten van sensitivityreaders steekt het zoeken naar empathie voor de gevoelens van een ander. Hoe kunnen we de ander daadwerkelijk verstaan? Vanuit die vraag is aandacht voor de kwetsbare ander – Wie mag de poëzie van Amanda Gorman vertalen? Hoe omgaan met het koloniale verleden? – alleen maar toe te juichen. Toch zie ik drie problemen opduiken in het huidige gepolariseerde debat daarover.

Allereerst wordt die gevoeligheid vaak verbonden aan een raciale theorie. Witte mensen dragen een onvermijdelijke historische schuld en kunnen zich daarom niet inleven in een zwarte mens. Indien je die raciale theorie aanvaardt, houdt het meteen op. Zich inleven in de gevoelswereld van een ander, een uitdaging voor elke kunstenaar, zou dan gewoonweg onmogelijk zijn. In haar terecht pleidooi voor begrip voor de ander sluit de zogenoemde wokebeweging zich op in geconstrueerde beeldvorming, waardoor echt contact nooit tot stand kan komen en ze zo zijn doel dreigt voorbij te schieten.

Ten tweede overstijgt de discussie nauwelijks het niveau van de slogans, wellicht typisch voor het huidige klimaat van tweets op sociale media. Voor genuanceerde argumentatie ontbreekt de ruimte. Natuurlijk is aandacht

voor diversiteit toe te juichen. Waarin bestaat evenwel echte aandacht? Hoe kun je een andere cultuur diepgaand leren kennen? Hoe ga je om met diversiteit in je eigen cultuur, bijvoorbeeld met het anders zijn van de middeleeuwen? Waarom zou zelfkritiek geen plaats hebben in de westerse cultuur? Wat met opvattingen binnen andere culturen die we niet kunnen tolereren? Waarin verschilt fijngevoeligheid van goedkoop sentiment?

In een klimaat van sloganske polarisatie verzandt ten slotte terechte gevoeligheid voor een zinvol debat over daadwerkelijk onrecht altijd in gesprekken waarbij men elkaar niet wil of kan begrijpen, waarin iedereen zich (on)behaaglijk koestert in de bubbel van het eigen gelijk. Immers, zowel sensitivityreaders als hun criticsasters herhalen voortdurend hun eigen gelijk, gefascineerd door het ongelijk van de ander.

Vijf jaar geleden klonk steevast de slogan „Je suis Charlie”. Met alles mocht je lachen, allereerst met religie, in naam van de vrije meningsuiting. Vandaag censureren sensitivityreaders bepaalde woorden wegens ongepast. Op lange termijn doden zowel een onbelemmerde vrijheid van meningsuiting als modieuze en dus steeds veranderende vormen van (zelf)censuur het voor de democratie zo noodzakelijke debat, maar verhogen ze de voor de samenleving ondermijnende polarisatie.

LEZERSBRIEVEN

Reageren op artikelen? Schrijf naar **KERK & leven**, Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen of e-mail naar lezersbrieven@kerknet.be, met vermelding van uw naam en adres. De redactie heeft het recht lezersbrieven taalkundig te bewerken en in te korten.

Corona in Brazilië (1)

KERK & leven, 14 APRIL 2021

Met afschuif, medeleven en een drang naar solidariteit las ik opnieuw in **KERK & leven** wat er in Brazilië gebeurt. Volgens een andere missionaris zei president Bolsonaro: „Hoe minder maatregelen, hoe minder armen in mijn land.”

Het artikel zou nog kunnen worden vervolledigd door te focussen op wat er gebeurt met het Amazonewoud.

Voelt u ook een drang naar solidariteit? Kijk dan bijvoorbeeld op www.kontinenten.be. Ook andere projecten kunnen worden gesteund.

De bisschop(pen) en de Kerk vragen ook structurele veranderingen als diaconie. Een openlijke veroordeling van Bolsonaro door Europese en Belgische leiders lijkt me gepast, na meer dan 350.000 coronadoden en het

slopen van het Amazonewoud met klimaatverandering tot gevolg.

In Brazilië zwoegen enkele Vlaamse missionarissen met hun bisschoppen. Toch schreef een van hen: „Hoop is het laatste wat sterft.”

Luc VANDENABEELE, Oostende

Corona in Brazilië (2)

KERK & leven, 14 APRIL 2021

Wat een mooi en nobel gebaar van bisschop Philip Dickmans en priester Filip Cromheecke. Dat voorbeeld verdient groot respect en dankbaarheid.

Maria VERSCHOORE,
via Facebook

Wegwerpcultuur

KERK & leven, 14 APRIL 2021

Via deze weg wil ik u proficiat wensen met uw artikel over onze

wegwerpcultuur. Het sluit perfect aan met mijn opvatting over onze manier van leven. Ik heb het dus ook met volle aandacht gelezen.

Maxime MATTON, Oudenaarde

Politiegeweld

KERK & leven, 14 APRIL 2021

Geweld is altijd uit den boze, of het nu afkomstig is van de burger of van de politie.

Waar is onze democratie? Waar zijn de mensenrechten als de politie zomaar voor een 'stoute' burger geweld of een pistool mag gebruiken? Zou de politie niet dringend moeten werken aan een cursus psychologie voor haar werknemers? Omgaan met mensen die gehoorzamen, is gemakkelijk. Omgaan met wie rebelleert of iets uitspookt, vraagt wat meer inzicht.

Naam bekend bij de redactie

Advertentie

WWW.HAPPIEDAYS.BE

MAAK JE EIGEN KRANT

EEN KRANT VOOR AL JE HERINNERINGEN

JUBILEUM
VERJAARDAG
HUWELIJK
CLUBKRANT
BEDRIJFSKRANT

PENSIOEN
TERUG NAAR SCHOOL
VAKANTIE
GEBORTE
BEGIN WERKJAAR